

Spansk afton

UPPSALA KAMMARORKESTER
DIRIGENT: ALFONS REVERTÉ
SOLIST: GÖRAN SÖLLSCHER, GITARR

**TORSDAG
5 MARS
2015**

Program

Xavier Montsalvatge
1912-2002

Sortilegis

Joaquín Rodrigo
1901-1999

Concierto de Aranjuez, för gitarr och orkester
Allegro con spirito
Adagio
Allegro gentile

PAUS

Manuel de Falla
1876-1946

El amor brujo
Introducción – En la Cueva – El Aparecido –
Danza del terror – El círculo mágico – A medianoche –
Danza ritual del fuego – Escena – Pantomima –
Danza del juego de amor – Final

Federico Chueca
1846-1908

Zarzuelas
El Bateo
Preludio

R. Soutullo *1880-1932*
J. Vert *1890-1931*

La Leyenda del Beso
Intermedio (transkr. Miguel Roa)

Gerónimo Giménez
1854-1923

La Torre del Oro
Preludio

Alfons Reverté, dirigent

Spanske Alfons Reverté växte upp i en musikalisk familj i Barcelona. Där utbildade han sig också vid musikkonservatoriet med diplom i bl.a. dirigering, komposition och klarinettspel, och fortsatte sedan sina studier vid Royal Academy of Music i London. Som klarinetttist har han bl.a. spelat i Orquestra Simfònica de Barcelona i Nacional de Catalunya – OBC, där han senare kom att bli assisterande dirigent. Sedan 2002 är han chefsdirigent för Orquestra Simfònica Julià Carbonell – OJC, en orkester som nyligen blivit utsedd till husorkester för det nya operahuset Teatre de La Llotja i staden Lleida utanför Barcelona.

Alfons Reverté har hunnit med att dirigera många av de framstående spanska symfoniorkestrarna. Han har nyligen turnerat i Argentina med flera olika orkestrar och då i egenskap av både dirigent och klarinetsolist (bassetthorn). Han är även en etablerad och flitig pedagog och ger kurser i både kammarmusikspel och orkesterdirigering.

Göran Söllscher, gitarr

Kalmarfödde Göran Söllscher, sedan länge en av världens främsta gitarrister, inledde sin karriär med att vinna första pris i Franska Radions gitarrtävling i Paris 1978. Året efter gavs hans första skiva ut på det prestigefyllda skivbolaget Deutsche Grammophon. Parallellt med en omfattande konsertverksamhet i Sverige har Söllschers internationella karriär vuxit sig allt starkare. Han konserterar över hela världen – Europa, Sydamerika, Kina, Japan, USA och Skandinavien, både med solorecitaler och som solist med orkestrar. Särskilt berömd och etablerad har han blivit i Japan.

Göran Söllschers repertoar är exceptionellt bred, från renässansmusik till välkända gitarrkonserter och nutida musik. Göran Söllscher har även gjort ett antal s.k. cross-over-inspelningar med musik av bl.a. The Beatles. Under 2015 har han inlett en sverigeturné med Frank Sinatra-repertoar tillsammans med Nils Landgren m.fl.

Sedan 1994 är Göran Söllscher professor i gitarrspel vid Musikhögskolan i Malmö. Han är också ledamot av Kungl. Musikaliska Akademien.

Känt och mindre känt ur Spaniens musikaliska värld

Närhelst man får höra mer eller mindre bekant musik från Spanien slås man av hur väldigt orättvist förbisedd den varit genom tiderna, inte minst jämfört med landets litterära och bildkonstnärliga skatter. Självaste Manuel de Falla, mer om honom senare, hävdade gärna med låtsat allvar att de främsta spanska verken alla hade skrivits av fransmän. Han tänkte väl på Debussys och Ravels spanskinspirerade stycken, på Bizets *Carmen* eller kanske på Emmanuel Chabriers musik? Fyndigt, men som sagt orättvist. Det finns en mängd spanska tonsättare som borde vara betydligt mer bekanta för oss alla. Katalanen **Xavier Montsalvatge** är ett utmärkt exempel. Om han alls kan sägas vara allmänt känd är det i så fall för *Cinco canciones negras*, en relativt populär sångcykel från 1945, omhuldad av många mezzosopraner som önskat ströva en liten bit utanför allfarvägarna. Denne ytterst mångsidige och produktive tonsättare, musikforskare och kritiker skrev *Sortilegis* (*Förtrollningar*) vid 80 års ålder. Det var ett beställningsverk från en institution vid namn Centrum för spridning av samtida musik, avsett att användas vid en internationell dirigenttävling. Ett stycke för virtuos dirigent (och orkester) sålunda, något som testar såväl teknisk som konstnärlig förmåga. Denna lätt akademiska bakgrund kan lyssnaren glömma direkt, det här är helt enkelt lika engagerande som vacker musik, en perfekt konsertöppnare i alla sammanhang. En mästare som verkligen är värd att upptäckas av alla.

Att som **Joaquín Rodrigo** skriva en konsert för gitarr och orkester, *Concierto de Aranjuez* från 1939, som inte bara blivit en milstolpe för instrumentets konsertlitteratur utan även ett av 1900-talets mest spridda och populära konstmusikaliska verk, är sannerligen en bedrift. Adagiosatsen figurerar exempelvis

i Gil Evans arrangemang på Miles Davis legendariska album *Sketches of Spain* från 1960. Rodrigo, nästan blind från tre års ålder till följd av difteri, trakterade själv inte alls gitarren. Som utövande musiker var han framgångsrik pianist, dessutom med tiden professor i musikhistoria. Konserten skrevs i Paris för gitarristen Regino Sainz de la Maza. Senare i livet berättade tonsättaren att verket tillkom som en reaktion på missfallet som drabbat hans hustru då paret väntade sitt första barn. Aranjuez syftar på kungaresidenset vid floden Tajo inte så långt från Madrid, och Rodrigo menade att man i musiken anar Goyas melankoliska väsen, liksom atmosfären från en tid då det aristokratiska och det folkliga började blandas. Doften av magnolia, fåglarnas sång och bruset från slottets brunnar. I samband med uruppförandet 1940 skrev han: ...*en spansk kompositör drömmer om ett fantasi-instrument: Det har en gitarrs själ, ett pianos svans och en harpas vingar*. Den berömda harpisten Nicanor Zabaleta blev för övrigt så förtjust i verket att han beställde en version av det även för sitt instrument, vilket Rodrigo lydigt levererade.

Den mest betydande representanten för spansk tonkonst under 1900-talets första del var utan tvekan **Manuel de Falla**. Melodirikedom, passion och färgprakt samlas och uttrycks perfekt i *El amor brujo* (*Kärleken som trollkarl*, *Den förtrollande kärleken* etc. - översättningsförslagen har alltid varit många). Verket skrevs 1914-15, ett resultat av den berömda andalusiska flamencodansaren Pastora Imperios önskan om att dramatikern Martínez Sierra och de Falla skulle fixa till någon liten sång för hennes framträdanden. Hon fick något betydligt mer ambitiöst. Tonsättaren besökte stjärnan och hennes lika berömda mor, Rosario "La Mejorana", som

med sin traditionella sångkonst inspirerade honom i hög grad. För Sierra hade Rosario berättat den uråldriga europeiska folksagan om en död älskares vålnad, som alltid dyker upp i samma stund som han är på väg att ersättas av en ny kärlekspartner. Alla dessa element föll nu på plats, i vad som från början var en balett med rätt liten musikerensemble. Balletten blev ingen ögonblicklig framgång, den kritiserades rent av för brist på spansk karaktär! Den lilla ensemblen utökades betydligt, och då verket dansades och sjöngs av flamencodrottningen "La Argentina" i Paris 1928 var succén ett faktum. Snart låg *El amor brujo* fast på den internationella orkesterrepertoaren, som konsertsvit att framföras med eller utan sina sånginslag. *Rituell elddans* kom att bli en av alla tiders största klassiska orkesterhits, en sådan som precis alla känner igen.

Handlingen i korthet: Den unga och vackra Candelas elake älskare dör en våldsam död. Inte alldeles förkrossad fattar Candela tycke för Carmelo, men då spökar den förolyckade svartsjukt. Diverse magi måste till. De nya älskande lyckas få en annan flicka, Lucia, att förtrolla vålnaden så med sin dans att han tappar intresset för Candela. Då hon och Carmelo möts i en perfekt kyss, bryts den onda förtrollningen för alltid. I gryningen triumferar de unga tu till ljudet av morgonklockor. Möjligen inte världens mest geniala berättelse, men väl musik som svävar, dansar och glöder!

I ungdomen försökte sig Manuel de Falla på zarzuelan, den enda genre han kunde förväntas tjäna ett rött öre på. Framgången var måttlig, hans styrka visade sig finnas på annat håll. I kväll får vi höra prov på några tonsättare som lyckades bättre med den så speciella spanska musikteaterformen. Opera? Ja, från början närmast opera, men

med talad dialog, skulle också kunna kallas sångspel. Något alldeles nationellt eget är det i alla fall, med rötter i 1600-talet, utkonkurrerad av italiensk opera under 1700-talet, men med en storstilad återkomst under 1800- och det tidiga 1900-talet. Då mestadels mer lik det vi kallar för operett, men ofta med betydligt starkare samhällskritiska drag. Namnet härrör eventuellt från slottet Real Sitio de la Zarzuela utanför Madrid, där den allra första föreställningen ska ha ägt rum. **Federico Chueca** skulle ha blivit läkare, men musiken tog över för mannen som skrev sin första vals i fängelse efter studentupproret i Madrid 1865. Satiriska *El bateo (Dopet)* från 1901 blev hans sista stora succé. **Reveriano Soutullo** och **Juan Vert** blev mycket framgångsrika parhästar 1919, och hade hunnit skapa mer än sina tre zarzuelas tillsammans om de fått leva. Den veristiskt influerade *La leyenda del beso (Legenden om kyssen)*, uruppförd 1924, ses som en av genrens höjdpunkter. Mellanspelet mellan andra aktens båda scener frammnar stämningen av passion med ödesdigra följder. **Gerónimo Giménez** vann första pris i ädel harmoni- och kontrapunktstävlan under sina studier vid Pariskonservatoriet - bland medtävlarna fanns Claude Debussy. Giménez tillhör de zarzuelakompositörer som också skrev en hel del annat, symfoniska verk och kammarmusik. Han var även violinist och betydelsefull som dirigent i Madrids tidiga symfoniska liv. *La tempranica* från år 1900 brukar betraktas som hans absoluta mästerverk. Den två år senare *La torre del oro (Guldtornet)* har som vi hör ett flott och charmerande förspel.

Gunnar Lanzky-Otto

Uppsala Kammarorkester

Violin 1

Nils-Erik Sparf, *konsertermästare*
Bernt Lysell
Anders Inge
Dag Alin
Katarina Edvardsson
Elsa Wikström
Anders Lagerqvist

Violin 2

Jeffrey Lee
Elin Emtell Rubinsztajn
Catharina Ericsson
Staffan Ebbersten
Linda Toivola
Christina Gustavsson Hamberg

Viola

Susanne Magnusson
Jörgen Sandlund
Lars-Gunnar Bodin
Annette Maxe

Violoncell

Erik Wahlgren
Louise Agnani
Gunnar Jönsson
Maria Böhm

Kontrabas

Barbro Lennstam
Sigrid Granit
Roger Bergman

Flöjt

Hanna Gustafsson
Kristina Eriksson

Oboe

Kenneth Boman
Jenny Hülphers

Klarinett

Lena Jonhäll
Jan-Erik Alm

Fagott

Sven Aarflot
Ivan Jurcovic

Horn

Trine Bjerke
Lennart Stevensson

Trumpet

Bengt Fagerström
Paul Hägglöf

Trombon

Birgitta Lagerstedt
Sally Allkins

Tuba

Alexander Skylvik

Pukor

Christer Ferngren

Slagverk

Mika Takehara
Martin Larsson

Piano

Oskar Ekberg

Dowland

Linnékvintetten och
Christina Larsson Malmberg, sopran

*Brassmusik och sånger från renässansens
England.*

John Dowland 1563-1626
Kompositör, lutspelare och sångare
som verkade under renässansen bland
annat vid det engelska hovet. Hans
karaktäristiska och melankoliska
sånger har fascinerat musiker under
århundraden.

Söndag 22 mars kl 16.00
Uppsala Konsert & Kongress, sal B

Mer om Musik i Uppland

På denna sida vill vi presentera något ur Musik i Upplands mångfacetterade vardag. Jimmy Bergwall från Audeo, är projektledare för Musik Direkt, en musiktävling för ungdomar som Musik i Uppland årligen arrangerar.

Musik Direkts delfinaler drog igång nu i helgen, hur gick det?

– Det var en makalöst jämn och tät tillställning, allt ifrån blues/jazz och loopmaskiner till hårdrock och indiepop. Lördagen bjöd på en fullsatt salong med ett publiktryck utöver det vanliga, och söndagen blev en riktig rysare där det riktigt ångade från juryrummet. Så det var en ganska normal helg i Musik Direkts tecken.

Kan du sammanfatta vad Musik Direkt går ut på?

– Framförallt handlar Musik Direkt om att spela, utvecklas, träffa nya musikvänner och ha kul! Men det finns ett tävlingsmoment också. Musik Direkt är en jurybedömd musiktävling för ungdomar mellan 13-21 år, där alla gener är välkomna. Uttagningarna sker i flera steg och avgörs sedan mellan 12 artister i en regionfinal. Förstapriset är att representera Uppland i den nationella riksfinalen. Bli man en vinnare även i riksfinalen, finns internationella priser med spelningar i Imagine-festivals i Europa och festivaler i Sverige.

Vilken är din roll?

– Som projektledare för Musik Direkt är jag spindeln i nätet som håller ihop hela tävlingen med hjälp av oändliga Excel-dokument och har intensiva kontakter med musicerande ungdomar, ljud-crew, konserthus, producenter, scenchefer, jurygrupper, filmare, fotografer, konferencier, tryckeri, media, skolor, fritidsgårdar, biljettvärdar and on and on and on...

Vad är det roligaste med det här arbetet?

– Veckor av planering och förarbete som under några dagar omsätts i magiska konsertkvällar!

Hur har Musik Direkt utvecklats under de senaste 10 åren?

– Trenden de senaste 10 åren har varit att en ökande andel tjejer har anmält sig. För ca 10 år sedan var ca 10 % tjejer med, nu ligger fördelningen på ca 30 % tjejer och 70 % killar. Detta är något vi har jobbat hårt med och det är en mycket välkomnande utveckling.

Nu väntar Regionfinalen på UKK den 12 april, tror du att vi då kommer att få se några kommande storstjärnor?

– Bland de 12 finalisterna finns det flera med stor potential, jag är övertygad om att några av dem kommer att blomma ut!

Musik i Upplands kommande konserter

Lördag 7 mars 16.00

"Carte Blanche", Trio X och hemliga gäster

Restaurangen, Uppsala Konsert & Kongress, fri entré

Arrangeras av Musik i Uppland och Uppsala Konsert & Kongress med stöd av Musikens Hus Vänner.

14 – 22 mars Konserterkarusellen, turné i Uppsala län

Trio X och LaGaylia

Tider och platser, se www.musikiuppland.se

Söndag 15 mars 16.00

Uppsala Kammarsolister och Mats Bergström, gitarr

Schubert: Quartettsatz & "Arpeggione", Edlund: Studi Preappenninici, för gitarr och stråkvintett, Castelnuevo-Tedesco: Gitarrkvintett

Sal B, Uppsala Konsert & Kongress

Söndag 22 mars 16.00

"Dowland", Linnékvintetten och Christina Larsson Malmberg, sopran

Brassmusik och sånger från renässansens England

Sal B, Uppsala Konsert & Kongress

Onsdag 25 mars 19.00

Sveriges Radios Symfoniorkester. Dirigent: Daniel Harding.

OBS! Nyinsatt introduktion kl 18.20

Tonsättaren Albert Schnelzer samtalar med Mona Gunnarsson inför kvällens svenska uruppförande av "Tales from Suburbia". Mellan kl 18.20 – ca 18.35 i Stora salen. Fri entré mot uppvisande av konsertbiljett.

Musik av Albert Schnelzer, Robert Schuman och Hector Berlioz.

Stora salen, Uppsala Konsert & Kongress

Musik i Uppland samarbetar med Vi-skogen

Utöver en blomma, som tack till våra artisters medverkan planterar Musik i Uppland fem träd i Vi-Skogen som en gåva till vår gemensamma jord.

Musik i Uppland, Box 3106, 750 03 Uppsala, tel. 018-17 19 20, info@musikiuppland.se

Länsmusikchef: Peter Waldemarsson 018-17 19 33

Orkesterchef: Mona Gunnarsson 018-17 19 36, mona.gunnarsson@musikiuppland.se

Orkesterassistent: Jens Norberg 018-17 19 24, jens.norberg@musikiuppland.se

Foto: Mats Bäcker - Söllscher, Marc Virgili - Reverté

Se Musik i Upplands aktiviteter också via facebook, twitter och youtube.

www.musikiuppland.se

**MU
SIK**
I UPPLAND